

משה חיים פלח

## בסוגיא דמיגו

אסיק בפחות מעשרה טפחים, והא דלחי של אשירה כשר, וביאר הגר"ח דלא בעינן שיעור עשרה, היינו ברוח רביעית דוקא, דמהניא אף לורת הפתח, ומשום דלא בעינן חפלא דמחיצה וסגי בסתימה בעלמא, וי"ל דלענין סתימה בעלמא לא בעינן שיעור עשרה בחפלא, ואף מחיצה פחותה מעשרה משויא סתימה, דלא גריעא מלורת הפתח, ובזה הוא דביאר הגר"ח דכל מאי דבעינן שיעור עשרה הוי רק במקום המוקף ולא בעצם הלחי.

ויש להוסיף בזה, דהנה משמעות הרמב"ם לורת הפתח מהניא אף בפחות מגובה עשרה טפחים, וז"ל הרמב"ם (פי"ז משנת ה"ד) כמה יהיה פתח המצוי ויהיה די להכשירו בלחי או קורה, גבהו אינן פחות מעשרה טפחים ולא יתר על עשרים אמה ורחבו עד עשר אמות, בד"א שלא היה לו לורת פתח, אבל אם היה לו לורת פתח אפילו היה גובה מאה אמה או פחות מעשרה או רחב מאה אמה הרי זה מותר עכ"ל, וכבר תמהו הראשונים דהיאך עדיפא לורת הפתח ממחיצה גמורה, ויעוין בהשגות הראב"ד וצמג"ד משנה שם וברש"א דעמדו ע"ד הרמב"ם, וכן תמה הרשב"א (בעירובין יא א ובעבודת הקודש ש"א סק"י) שאינו בדין שתתיר לורת פתח יותר ממחיצה ואין מחיצה פחות מעשרה [והאחרו] לידדו לדחוק בדברי הרמב"ם דאין כוונתו לזה, ויעוין עוד ברמב"ם (פט"ז משנת ה"ט).

אך לדברי הגר"ח לורת הפתח לא הויא חפלא דמחיצה כלל, אלא דין סתימה בעלמא, ולמשנ"ת דדין גובה עשרה הוי דין בחפלא דמחיצה, הרי לענין לורת הפתח מ"ע באמת ל"ש כלל להצריך גובה עשרה, אלא דלכאורה אכתי ראוי להיות, דכשם דבלחי בעינן עשרה, ומשום דבעינן דגובה עשרה מן המצוי היא מוקף לחי, ה"נ ניבעי גבי לורת הפתח, אך י"ל דדוקא בלחי דאינו סותם אלא מקנת רוח רביעית, בעינן דכל גובה הרוח הרביעית תהא מוקפת לחי, משא"כ לענין לורת הפתח דקיימא על פני כל הרוח הרביעית, בזה לא בעינן דכל גובה המצוי היא מוקף לוח"פ, וי"ל דסגי בגובה ד' טפחים [ואה"נ אף אם יעשה מחיצה ד' טפחים על פני כל פתח המצוי י"ל דיהני, אלא דלאו אורחא דמילתא למעבד מחיצה על פני כל הפתח, אלא לורת פתח] ולפ"ז ז"ל לכאו' דכל דברי הרמב"ם (פט"ז משנת ה"ט) לורת הפתח בעיא עשרה טפחים היינו דוקא בלורת הפתח שבפרצה יתירה מעשר (ואכתי י"ד).

ולדרך זו מצואר דהך דינא דלחי של אשירה כשר הוי דוקא בלחי, אך בשאר מחיצות רשות היחיד, דבעינן חפלא

שתים כהלכתן כו' אמר רבא וכן לשבת מגו דהויא דופן לענין סוכה הויא דופן לענין שבת כו' סיכך על גבי מצוי שיש לו לחי כשר כו' סיכך על גבי פסי ביראות כשרה כו'.

הנה בחידושי רבינו חיים הלוי (פי"ז משנת) ביאר דברי הרמב"ם דטעמא דלחי של אשירה כשר ולא אמרינן כתותי מיכתת שיעוריה משום דלחי לית ליה שיעורא, והשיג הראב"ד דאי משום האנהי דלית ליה שיעור רוחב אך הא אית ליה שיעור גובה עשרה טפחים, וביאר הגר"ח דשיעורא די' טפחים לא הוי שיעור בעצם המחיצה, אלא הוי שיעור במקום המוקף, דבעינן במקום עשרה יהא מוקף מחיצה, ולהכי לא שייך בזה דינא דכתותי מיכתת שיעוריה, דהא לא בעינן כלל שיעור בעצם המחיצה יעו"ש.

ותמהו בזה מהא דאמרינן בסוגין דאמרינן מיגו דהוי דופן לענין שבת הוי דופן לענין סוכה, ואם איתא דלשבת לא בעינן כלל שיעור בעצם המחיצה, היאך אמרינן מיגו, דלכאורה בסוכה ודאי איכא דין שיעור בעצם המחיצה.

והנה בעיקר דברי הגר"ח יש לעיין, דהא משמע לכאורה דדוקא בלחי מכשרינן בשל אשירה ולא בעיקר מחיצות רשות היחיד, דאל"כ אמאי נאמר הך דינא גבי לחי דשיעורו בכל שהוא.

והנה עוד יש לתמוה בזה דלא אמרינן גוד אסיק במחיצה פחותה מעשרה, ואם איתא דלא הוי שיעור בעצם המחיצה אלא במקום המוקף, אמאי לא אמרינן גוד אסיק אף בפחות מעשרה, ויעוין בחידושי רבינו חיים הלוי (פ"ד מסוכה).

ולכאורה היה נראה דבאמת לענין חפלא דמחיצה מודה הגר"ח דאיכא דין שיעור דעשרה טפחים בעצם המחיצה, אלא ביאור הדברים הוא, דהנה שיטת הרמב"ם (פט"ז משנת ה"ט) דאף גבי שבת קי"ל דלא מהניא לורת הפתח מד' רוחות (היכא דפרוץ מרובה על העומד) ולא מהניא לורת הפתח אלא ברוח רביעית (ואפ' דאף ברוח שלישי ואכמ"ל) ויעוין בחידושי רבינו חיים הלוי (שם) דביאר לורת הפתח לא הויא חפלא דמחיצה, אלא דמהניא לגדור ולסתום, אך לא חשיבא מחיצה בעצמותה, ובכל ג' מחיצות דשבת בעינן מחיצה ממש (לשיטת הרמב"ם ד' מחיצות דאורייתא) ורק ברוח רביעית סגי בסתימה יעו"ש.

ומעתה היה נראה דה"נ לענין עצם חפלא דמחיצה לעולם בעינן שיעורא דעשרה טפחים, ומהאי טעמא לא אמרינן גוד

סוכה, והא לחי דשבת לא הוי כלל חפלא דמחילה, ולענין סוכה בפשוטו צעינן חפלא דמחילה בכל ג' הרוחות [ובאמת האחרו] תמהו כן לשיטת ש"ר דפסקו דמהניא לורת הפתח בשבת ד' רוחות, דא"כ חזינן דשבת לא צעינן חפלא דמחילה וסגי דהמקום מוקף, משא"כ בסוכה דלא מהניא לורת הפתח (לרש"י והר"ן) וע"כ דצעינן חפלא דדפנות, וא"כ היאך שייך מיגו, ויעוין צעמק צרכה (סוכה ס' ח') דתמה בזה והניח צ"ע, אך לשיטת הרמב"ם דקי"ל דאף בשבת לא מהניא לורת הפתח בשבת ד' רוחות, עיקר הקושיא דבלחי לא צעינן חפלא דמחילה וכדנט'].

ונראה דהקדמ פלוגתא הראשונים צסוגין, דהנה צעיקר הא דאיתא צסוגין דאמרינן מיגו דהויא דופן סוכה הויא דופן לענין שבת תמהו הראשונים, דהרי לענין שבת צעינן ד' דפנות ובסוכה ליכא אלא ג' דפנות, ונהי דמדין מיגו מהניא דופן טפח דסוכה אף לענין שבת, אך עכ"פ אכתי ליכא אלא ג' דפנות, ואיסור טלטול דרצנן להיכא אזל, ומצינו בזה כמה וכמה דרכים הראשונים:

שיטת ההשלמה (והעתק גס צמאורות וצמכתם וכן צמאירי צשמו) דצאמת הך מיגו לא מהני אלא לענין דאורייתא, אך צאמת אכתי אסור לטלטל מדרצנן, דנהי דמכח המיגו חשיב כג' מחילות אף לענין שבת, אך אכתי אסור לטלטל מדרצנן, ועפ"ז ביאר השמטת הרי"ף הך דין מיגו, דכיון דקי"ל דלריכא נמי לורת הפתח א"כ לענין דאורייתא בלאו הכי הויא רשות היחיד ולא צעינן כלל למיגו, ולענין דרצנן אף המיגו לא מהני כיון דאכתי ליכא ד' מחילות [ועוד כתב ההשלמה, דלשיטת הראשונים דעושה לורת הפתח צדופן הרביעית, ניחא דצאמת ע"י המיגו איכא ד' מחילות].

ומדברי הרא"ש מצואר בפשוטו דלענין איסור טלטול הקילו משום מצות סוכה [ויש להאריך בדברי הרא"ש] והריטב"א כתב דאף על גב דצעלמא אסור לטלטל אלא בשלש מחילות גמורות ולחי או קורה צרוח רביעית, הכא גבי סוכה מטלטלין בשבת שלה בכל הסוכה, דהא תלמודא כי צעי צעלמא טפי משלש מחילות מדרצנן צעלמא היא והכא אוקמוה אדין תורה דמגו דהוא דופן לענין סוכה הויא נמי דופן לענין שבת ומשלך נתנו לך'.

אך מדברי כמה ראשונים נראה דעיקר סברת המיגו לא הויא כלפי הדופן, אלא כלפי עצם הרשות, דגדר דין רשות דסוכה הוי כגדר רשות דשבת, ואמרינן מיגו דחשיב הך מקום כגדר לענין סוכה, חשיב נמי כגדר לענין שבת, וז"ל הרי"ף גיאות

דמחילה, דמהאי טעמא לא מהניא לורת הפתח מד' רוחות, צאמת איכא דינא דכתותי מיכתת שיעורא.

אולם לשון הגר"ח (פ"ו משבת סס) דדעת הרמב"ם היא בכל מחילות רה"י דצעינן שיהא גובהן עשרה עיקר השיעור אינו צעלם המחילות, כי אס צהמקום, דצעינן שגובה עשרה צבו היא מוקף מחילות עכ"ל, ומשמע לכאורה דכן הדין בכל מחילות רשות היחיד, ולא דוקא בלחי, ולפ"ז שוב צריך ציאור אמאי נזכר הך דינא דלחי של אשירה כשר גבי לחי דוקא.

ונראה לדון, דכל דברי הגר"ח היינו דוקא לענין שיעורא דגובה עשרה טפחים, אך שיעורא דרוחצ ד' טפחים הוי שיעור צעלם החפלא דמחילה [וכן מוכח לכאורה מדין פסי ציראות, דמצואר צרמב"ם (פ"ו משבת הל' ג) דצעינן צבו שיעור מחילה וז"ל הזורק מרה"ר לצין הפסין חייב הואיל ויש בכל זית זית מחילה גמורה שיש צה גובה עשרה ויותר מארבעה על ארבעה והרי הרצוע ניכר ונראה ונעשה כל צביניהם רשות היחיד עכ"ל, והרי פסי ציראות שיעורן אמה, ומהו דנקיט הרמב"ם שיעורא דארבעה על ארבעה, וציארו האחרו] כוונת הרמב"ם דמדלורייתא סגי צד' טפחים דהיינו שיעור מחילה (וכ"ה צחוס' רנו פרץ ד צ) וכן מצואר מדברי הגר"ח (צפט"ו משבת סס) דיסוד הדין משום דצעינן שיעור מחילה, והרי בפסי ציראות לעולם איכא שיעור ד' טפחים צחלל המוקף, ואמאי צעינן נמי שיעור ד' טפחים צפסיס עצמן, אלא ע"כ דשיעורא דד' טפחים הוי שיעור צעלם החפלא דמחילה].

ולכאור' מעתה מיושב נמי הא דאמרי' מיגו דהוי דופן לענין שבת הוי דופן לענין סוכה, דהרי צסיכך על גבי מצוי שיש צו לחי, הא דצעינן לדין מיגו היינו לענין רוחצו (ומשום דלית ציה צהך לחי רוחצ טפח או טפח שוחק ולצוד לתוס') ולענין הרוחצ צאמת איכא דין שיעור אף לענין דופן שבת, אלא דצרוח רביעית לא צעינן שיעור, וצוה אמרי' מיגו.

אך לכאור' אכתי הדברים צריכים ציאור, דהנה צעיקר הא דצרוח רביעית סגי בלחי כל דהוא ולא צעינן שיעור מחילה, לכאור' היה נראה דהיינו טעמא משום דצרוח רביעית לא צעינן כלל חפלא דמחילה וסגי צסתימה צעלמא, וכדחזינן נמי דסגי בצורת הפתח דציאר הגר"ח דלא הויא חפלא דמחילה צעלמותה [ולכאור' גדר הך דין לחי היינו דע"י הך מקצת סתימה נראית הרוח הרביעית כפתח, ופתח חשיב כסתום].

ומעתה כיון דצרוח רביעית לא צעינן מחילה, שוב דק"ל היאך אמרינן מיגו דהוי דופן לענין שבת הוי דופן לענין

\* ומדברי רש"י מצואר דשרי אף לטלטל מכח המיגו, אף דמשמעות לשונו דהמיגו הוי כלפי הדופן (וימתן לצאה ע"ד הריטב"א) וי"ל דהרי משמעות רש"י דכל סוכה צעיא גדיה מד' רוחות אלא דהרוח הרביעית הויא כפתח, וכדדקדקו האחרו מלשון רש"י (לעיל ד) וכדנתצאר לעיל צאורכ, וא"כ יש לומר דאמרינן מיגו אף כלפי הרוח הרביעית, דמיגו דחשיבא כפתח סתום לענין סוכה ה"נ חשיבא כפתח סתום לענין שבת (ושור' דכבר עמדו צוה).

ונראה לדון, דהנה שיטת רש"י והר"ן לזורת הפתח לא מהניא בשמים כהלכתן, ואף בשלישית לא מהניא אלא להשלים לז' טפחים, וכמו כן שיטת רש"י והר"ן ודעמייהו דאמר' גוד אסיק אף בעמוד, אלא הא דלא מהני לסוכה היינו משום דלסוכה בעינן מחילות הניכרות, והר"ן דימה הנך דיני להדדי, דה"נ דהא דלא מהניא לזורת הפתח היינו משום דלא הוו מחילות הניכרות.

וסתימת הדברים משמע דאף בשבת לא מהני לזורת הפתח ומחילות גוד אסיק, ועמדו בזה דאמאי לא אמרינן בזה מיגו דהויא דופן לענין שבת הויא דופן לענין סוכה (ויעוין בס' פתחא זוטא סי' תרל סקי"ג דנסתפק בזה לענין גוד אסיק אי אמרינן מיגו).

ולבאו' נראה צביאור הדברים, דהנה בלשון הר"ן (לעיל) גבי עמוד מצואר דטעמא דבעינן בסוכה מחילות הניכרות היינו משום דבסוכה בעינן מחילות כעין דירה, וצביאור הדברים נראה, דבסוכה בעינן תרתי, דמלכד דבעינן רשות גדורה דומיא דשבת, בעינן נמי שם דירה [דמהאי טעמא צעי שיעורא דז' על ז' ושאר גדרי דירה] ולשם דירה בעינן מחילות הניכרות דוקא.

ומעתה יש לבאר הא דלענין סוכה דפנות דעריבן עדיפי טפי מדפנות העשויות כמצוי ואילו לענין שבת הוי איפכא, דהנה בגדר הא דבסוכה איכא מעליותא לדפנות דעריבן ציאר הר"י מלוניל וז"ל התם דאיכא שתי דפנות דעריבן שמחוצרות זו לזו כגון לפון ומערב ואין ריוח מצדיל ציניהן נראה כזית לפיכך סגי לדופן שלישיית בטפח שוחק עכ"ל, ומצואר דיסוד הדין משום דבכה"ג מחזיא הסוכה טפח כזית, ומשמע דיסוד הדין משום לתא דשם דירה וזית דבעינן בסוכה, ומעתה מיושב, דהך סברא שייכא דוקא לענין סוכה דבעיא שם זית ודירה, אך לענין שבת דלא בעינן שם זית ודירה אלא רק תורת רשות וגדירה, ליכא מעליותא דעריבן, וזוה אמרינן דאדרבה צ' מחילות זו כנגד זו עדיפי, דלענין גדירה וסתימה הרי הן גודרות את המקום שציניהן טפי.

ושבת שבתוך ימי הסכה מותר לטלטל בו בסוכה אף על גב דגבי שבת בעינן ד' מחילות וגבי סוכה צ' כהלכתן ושלישית אפילו טפח סגי אפילו הכי מטלטלין בתוכה באותה שבת ולא משוינן לה סוכה לחזאין בישיבה כשרה להשתמש בתוכה אסורה אלא מגו דהוויין מחילות לענין סוכה הוי נמי מחילות לגבי שבת ומטלטלין בתוכה אפילו בת ק' אמה עכ"ל, וז"ל המאירי מאחר ששלש דפנות הוכשרו לסוכה הוכשרו לשבת שבתוכה ואף על פי שלשון דופן נאמר בה פירושו הואיל ודופן זה דופן המכשיר לענין סוכה כך מכשיר לשבת שבה עכ"ל.

ומעתה לשיטת הנך ראשונים ניחא הא דאמרינן מיגו דהוי דופן לענין שבת הוי דופן לענין סוכה, דאף דהא דסגי בלחי כל שהוא לענין שבת היינו משום דברוח רביעית לא בעינן כלל חפלא דמחילה וסגי בסתימה, ואילו בדופן שלישיית דסוכה לכאו' בעינן חפלא דמחילה ממש, אך למצואר הרי אין המיגו כלל כלפי הך מחילה צפני"ע, אלא כלפי כללות רשות הסוכה [ויש להאריך עוד בזה, בגדר מיגו משבת לסוכה להנך ראשונים].

ובעיקר שיטת הראשונים, דגדר דין מיגו דסוגין היינו כלפי עצם הרשות, דאמרינן מיגו דחשיבא רשות גדורה לענין שבת חשיבא רשות גדורה לענין סוכה, כבר תמנה, דהא בדברי רוב הראשונים מצואר דהך מיגו מהני אף לענין דאורייתא, וחזינן דצ' דפנות דעריבן ושלישית טפח, לא הויא רשות היחיד כנגד כל אורך הדופן [ויעוין בר"ן בסוגין ובתוס' בעירובין (ח צ) וע' חזו"א (סי' עב סק"י וס"ס עד) ויעוין צביאור הלכה (סי' שסג ס"א)].

ואילו גבי צ' מחילות העומדות זו כנגד זו אמרי' בעירובין (יב צ) אמר רב יהודה מצוי שאינו ראוי לשיחוף הכשירו בלחי הזרק לתוכו חייב, הרי דמצוי מפולש שהכשירו בלחי, נעשה כולו רשות היחיד ואף שלא כנגד הלחי, וחזינן דצ' דפנות זו כנגד זו עדיפי מצ' דפנות דעריבן, והרי בסוגיא דלעיל לענין סוכה חזינן איפכא, דצ' דפנות דעריבן עדיפי טפי מסוכה העשויה כמצוי [ואי המיגו הוי כלפי הדופן עצמה ולא כלפי כללות הרשות, יתכן דהיה מקום לדחוק בזה, אך לדברי הראשונים דהמיגו כלפי הרשות עצמה, קשיא טפי].